

Natalia Szubska-Włodarczyk*

**KONKURENCYJNOŚĆ HANDLU
WEWNĄTRZWSPÓLNOTOWEGO SUROWCAMI ROŚLINNYMI
I PRZETWORZONYMI PRODUKTAMI ROŚLINNYMI
WYBRANYCH KRAJÓW CZŁONKOWSKICH UE**

**THE COMPETITIVENESS OF THE PLANT MATERIALS
AND PROCESSED AGRICULTURAL PRODUCTS INTRA-COMMUNITY
TRADE IN SELECTED EUROPEAN UNION MEMBER STATES**

Abstract

The aim of paper is determine the competitive position of Polish agricultural sector in intra community trade in plant materials and processed agricultural products against the new EU member states. The method is ex-post analysis of quantitative indicators of competitiveness. The analysis is based on data from Eurostat and Comext. The new EU member states have shown to be the least competitive among the plant products preparations. The EU 15 countries are compete in the agri – food. This is due to greater technological progress and mechanization in agriculture.

Key words: international trade, competitiveness, agriculture

JEL classification: F1, Q17

Wstęp

Według G. Kołodko długookresowy wzrost gospodarczy wymaga zaistnienia pięciu, równocześnie działających czynników: postępu technicznego, ekonomicznej wiedzy i wzrostu produkcji, innowacyjności gospodarki i kultury, rozwoju kontaktów zewnętrznych oraz dobrej woli politycznej¹. Wzrost konkurencyjności polskich sektorów gospodarczych z uwzględnieniem gospodarki opartej na wiedzy wymaga szerokiego spektrum działań. Należą do nich między innymi: wspar-

---

* Mgr, Katedra Ekonomii Rozwoju, Instytut Ekonomii, Uniwersytet Łódzki.

¹ G. Kołodko, *Wędrujący świat*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2008, s. 262.

cie dla postępu naukowo-technicznego, wzrost nakładów na badania naukowe i nowe technologie, tj. biotechnologii, elektroniki, telekomunikacji². Działania te są istotne również dla rozwoju sektora rolno-spożywczego.

Celem artykułu jest określenie pozycji konkurencyjnej Polski w handlu surowcami roślinnymi i przetworzonymi produktami roślinnymi na tle innych, nowych krajów członkowskich UE. Analiza obejmuje rok 2008 oraz 2012.

Polska na tle krajów UE w handlu artykułami rolno-spożywczymi

Rozważając zagadnienie konkurencyjności sektora rolno-spożywczego w UE istotną kwestię stanowi analiza uwarunkowań agrarnych poszczególnych członków Wspólnoty. Tabela 1 przedstawia podstawowe wskaźniki charakteryzujące produkcję roślinną w UE. Należy zauważyć, że wydajność produkcji zbóż z jednego hektara jest większa w krajach starej UE niż w krajach nowych członków. Średnia UE z roku 2008 jest wyższa niż w roku 2012. Średni plon wyniósł ok 5 t/ha w roku 2012. Dla porównania w roku 2008 roku średni plon stanowił 5,6 t/ha. Dla przykładu, Dania odnotowała w 2012 roku średni plon zbóż na poziomie 7 t/ha przy powierzchni zasiewów stanowiącej 1495,5 tys. ha, produkując przy tym 9460,4 tys. ton zboża. w tym samym roku Bułgaria wyprodukowała 6933,1 tys. ton zbóż przy areale upraw wynoszącym 1903,2 tys. ha, uzyskując tym samym wydajność produkcji na poziomie 3,7 t/ha. Wydajność produkcji zbóż w Polsce również jest poniżej średniej UE i w 2012 roku wynosiła 4 t/ha.

Tabela 1. Wskaźniki produkcji roślinnej w krajach UE w 2008 i 2012 roku

Wyszczególnienie	Powierzchnia zasiewu zbóż w 1000 ha		Produkcja zbóż w 1000 ton		Plon zbóż w 100 kg per ha		Areal pszenicy w 1000 ha		Produkcja pszenicy w 1000 ton	
	2008	2012	2008	2012	2008	2012	2008	2012	2008	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Unia Europejska	60600,5	57495,6	314227,2	278580,4	56,8	51,1	26513,5	25654	150618,3	133200,7
Austria	841	811,5	5747,8	4875,9	56,9	41,4	296,8	308,2	1689,7	1275,5
Belgia	291,4	341,8	3307,2	3011,5	86,8	84,5	224	217,1	1944,3	1834,6
Bułgaria	1713,5	1903,2	6976,9	6933,1	41,7	37,6	1111,5	1185	4632,2	4455,1

² W. Kowalczewski, *Wiedza jako czynnik rozwoju gospodarki*, [w:] B. Poskrobko (red.) *Gospodarka oparta na wiedzy. Materiały do studiowania*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Białystok 2011, s. 77.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Chorwacja	560,9	586,1	3725,5	2686,5	54,8	53,5	156,5	186,9	858,3	999,7
Cypr	38,7	37,8	63,4	90,7	49,5	26,8	5	8,5	24,7	22,9
Czechy	1552,7	1454,4	8443,3	6595,5	58,5	43,2	802,3	815,4	4691,1	3518,9
Dania	1503,3	1495,5	9073,5	9460,4	78,6	73,7	638,2	614,1	5018,7	4525,1
Estonia	309,3	290,5	864,2	991,2	31,8	39	107,6	124,3	342,5	484,7
Finlandia	1251,3	1040	4229,1	3686,5	35,9	39,3	219,6	231	787,5	908,5
Francja	9662,2	9391,8	70142	68334,5	71	66,1	5492,5	5303,3	39001,7	37920,8
Grecja	1132	988,3	4819,6	4068,7	29,5	27,9	657,1	563,2	1939,3	1568,6
Hiszpania	6740,1	6169,9	23544	16643,5	33,2	23,7	2057,9	2188,2	6831,5	5189,8
Holandia	243,3	213	2062,6	1826	87,3	85,7	156,5	152	1366,2	1302
Irlandia	325,3	315,4	2461,3	2125,2	89,7	72,2	110,7	98	992,8	707,9
Litwa	1022	1159,7	3421,9	4656,6	42,7	47,8	403,5	627	1722,5	2998,9
Luksemburg	31,1	27,8	189,7	153,4	66,6	58,6	14,6	13,5	97,2	79,2
Łotwa	544,2	563,9	1689,4	2124,5	38,6	43,7	256,6	352,4	989,6	1539,8
Malta	0	0	0	0	b.d.	b.d.	0	0	0	0
Niemcy	7038,5	6527,3	50104,9	45396,6	80,9	73,3	3213,5	3056,7	25988,6	22409,2
Polska	8598,8	7704,3	27664,3	28543,8	40,7	41,4	2278	2077,2	9274,9	8607,6
Portugalia	365,4	287,9	1160,9	991,1	23	10,8	88,3	54,8	203,3	59
Rumunia	5192,7	5394,7	16777,5	12563	34	26,1	2110,3	1959,3	7181	5113,7
Słowacja	799,4	792,8	4137	3035,8	48,7	32,9	373,7	388,1	1819,5	1275,3
Słowenia	105,6	99,7	579,6	576,4	45,3	54,4	35,3	34,6	160	188,1
Szwecja	1077,7	995,1	5195	5070,6	61,1	62,5	360,5	366,4	2202,2	2289,3
Węgry	2908,2	2757,9	16830,7	10361,5	49,8	37,5	1130,2	1070	5630,8	4011
Wielka Brytania	3274,3	3142	24282,4	19515	82,8	66,6	2080,2	1992	17227,1	13261
Włochy	4038,5	3589,3	20459	16949,4	38,7	41,3	2289,1	1853,6	8859,4	7654,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT.

Eksport i import produktów rolno-spożywczych po wstąpieniu Polski do UE wzrósł prawie trzykrotnie w latach 2004–2008³. Natomiast udział sektora rolnego w wytwarzaniu PKB w analizowanym okresie znajdował się na podobnym poziomie (w 2004 roku – 4,1% oraz w 2008 roku – 4%)⁴. Wzrost eksportu był zróżnicowany w poszczególnych działach gospodarki żywnościowej. Zauważono wzrost eksportu w dziale cukrowniczym i zbożowym o 90%. Natomiast w dziale tytoniowym aż o 850%. Należy podkreślić, że Polska była eksporterem netto w dziale mleczarskim, mięsny, tytoniowym, przetwórstwa zbóż, owoców, warzyw, drobiu oraz cukru w latach 2004–2008⁵.

W 2012 roku Polska pozostała eksporterem netto zbóż, mąki pszennej, wyrobów spożywczych, cukru, warzyw i ich przetworów, owoców, produktów mleczarskich, wołowiny, drobiu, jaj świeżych i przetworów z jaj⁶. W Tabeli 2 przedstawiono bilans handlu wewnątrzspółnotowego produktami rolno – spożywczymi w UE w latach 2008 i 2012.

Tabela 2. Handel wewnątrzspółnotowy produktami rolno-spożywczymi w krajach UE27 w latach 2008–2012, mld EUR

Kraj	Ex	Im	S	Ex %	Im %	Ex	Im	S	Ex %	Im %
	2008					2012				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Austria	6,8	7,8	-1	2	3	7,6	9,4	-1,8	2	3
Belgia	25,0	19,7	5,3	9	7	28,7	23,0	5,7	9	7
Bułgaria	1,1	1,4	-0,3	0	1	2,4	2,0	0,4	1	1
Cypr	0,1	0,7	-0,6	0	0	0,1	0,8	-0,7	0	0
Czechy	4,0	4,9	-0,9	1	2	5,3	6,3	-1	2	2
Dania	11,1	6,7	4,4	4	3	11,8	7,4	4,4	4	2
Estonia	0,5	1,0	-0,5	0	0	0,82	1,3	-0,48	0	0

³ A. Kowalski, *Polski sektor żywnościowy 5 lat po akcesji*, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB, Katedra Rozwoju Obszarów Wiejskich, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa, kwiecień 2009.

⁴ M. Halamska, *5 lat w UE: stare i nowe procesy zmian na polskiej wsi*, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Warszawa, 28 kwietnia 2009.

⁵ R. Urban, I. Szczepaniak, R. Mroczek, *Polski sektor żywnościowy w pierwszych latach członkowska (Synteza)*, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2010, s. 62–64.

⁶ J. Seremak-Bulge [red], *Analizy, tendencje, oceny. Rynek rolny*, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Państwowy Instytut Badawczy, Lipiec/Sierpień 2013, Warszawa.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Finlandia	0,8	3,0	-2,2	0	1	0,9	3,8	-2,9	0	1
Francja	36,0	31,4	4,6	13	12	38,8	36,7	2,1	12	12
Grecja	2,9	5,3	-2,4	1	2	3,2	4,6	-1,4	1	1
Hiszpania	22,9	15,8	7,1	8	6	27,5	17,4	10,1	9	6
Holandia	54,6	23,7	30,9	20	9	60,9	29,3	31,6	19	9
Irlandia	6,6	5,3	1,3	2	2	7,1	6,0	1,1	2	2
Litwa	1,5	1,9	-0,4	1	1	2,3	2,7	-0,4	1	1
Luksemburg	0,8	1,7	-0,9	0	1	1,0	1,9	-0,9	0	1
Łotwa	0,7	1,3	-0,6	0	0	1,2	1,8	-0,6	0	1
Malta	,04	0,4	-0,36	0	0	0,03	0,4	-0,37	0	0
Niemcy	42,9	49,6	-6,7	16	19	49,4	58,7	-9,3	15	19
Polska	9,4	8,3	1,1	3	3	13,4	10,7	2,7	4	3
Portugalia	3,1	6,1	-3	1	2	3,6	6,8	-3,2	1	2
Rumunia	1,4	3,5	-2,1	1	1	2,8	3,8	-1	1	1
Słowacja	1,9	2,8	-0,9	1	1	3,6	4,1	-0,5	1	1
Słowenia	0,7	1,3	-0,6	0	0	1,1	1,5	-0,4	0	0
Szwecja	3,7	6,8	-3,1	1	3	4,9	8,3	-3,4	2	3
Węgry	4,7	3,5	1,2	2	1	6,8	4,1	2,7	2	1
Włochy	18,8	24,9	-6,1	7	9	21,2	27,8	-6,6	7	9
Wielka Brytania	12,6	29,0	-16,4	5	11	14,6	34,5	-19,9	5	11
Eu12	26,2	31,0	-4,8	10	12	40,1	39,7	0,4	12	13
Eu15	248,6	236,9	11,7	90	88	281,1	275,7	5,4	88	87
Eu27	274,8	267,9	6,9	100	100	321,2	315,3	5,9	100	100

gdzie: *Ex* – eksport, *Im* – import, *S* – saldo, *Ex %* – udział eksportu, *Im %* – udział importu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ComExt.

W latach 2008–2012 wartość wewnątrzspółnotowego eksportu wzrosła o 17% tj. o 46387,2 mln EUR. Największy udział w eksporcie w roku 2012 miały

następujące kraje: Niemcy (15%), Holandia (19%), Francja (12%), Hiszpania (9%), Belgia (9%). Większość nowych krajów członkowskich uzyskała w 2012 roku ujemne saldo bilansu w handlu artykułami rolno-spożywczymi. Eksporterami netto produktów rolno-spożywczych w handlu wewnątrzspółnotowym były: Polska, Węgry oraz Bułgaria. Polski eksport wewnątrzspółnotowy wzrósł o 42% w porównaniu z rokiem 2008. Największą zmianę dynamiki handlu produktami rolno-spożywczymi zauważono dla Bułgarii – eksport wzrósł o 111%. Natomiast Węgry osiągnęły 44% wzrost eksportu. Litwa w badanym okresie odnotowała wzrost importu o 40%. Podobną sytuację zauważono dla: Słowacji (48%), Słowenii (12%), Rumunii (10%), Malty (6%), Łotwy (35%), Estonii (23%), Czech (30%), Cypru (18%).

Dane wyjściowe i metodyka badań

Do analizy konkurencyjności sektora rolno-spożywczego wybranych państw członkowskich UE zastosowano metodę analizy ex post mierników ilościowych takich jak SI (Specialization Indicator, wskaźnik specjalizacji eksportowej), CR_k (Coverage Ratio, wskaźnik pokrycia importu eksportem), XRCA (Relative Revealed Comparative Export Advantage Index, indeks relatywnej komparatywnej przewagi eksportu), MRCA (Relative Import Penetration Index, indeks relatywnej chłonności importu), RTA (Relative Trade Advantage Index, indeks relatywnej przewagi handlu), IIT (Intraindustry Trade, wskaźnik Grubela-Lloyda). Do analizy wykorzystano dane pochodzące z bazy danych EUROSTAT oraz ComExt. Poniżej scharakteryzowano wybrane wskaźniki konkurencyjności.

Wskaźnik specjalizacji eksportowej⁷ SI jest stosunkiem udziału określonego produktu w ogóle eksportu danego kraju do udziału tego produktu w eksporcie wewnątrzspółnotowym. Pożądane są wysokie wartości tego wskaźnika.

$$SI_k = \frac{X_{ik}}{X_k} \div \frac{X_{iw}}{X_w} \quad (1)$$

gdzie:

SI_k – wskaźnik specjalizacji eksportowej

X_{ik} – udział produktu i w eksporcie kraju k

X_k – eksport wewnątrzspółnotowy produktów rolno-spożywczych kraju k

X_{iw} – udział produktu i w eksporcie wewnątrzspółnotowym

X_w – eksport wewnątrzspółnotowy produktów rolno – spożywczych

⁷ Źródło wzoru: W. Poczta, *Potencjał i pozycja konkurencyjna polskiego rolnictwa na rynku europejskim*, Komitet Ekonomiki Rolnictwa PAN, 14–15 czerwiec, Zamość 2010.

Wskaźnik pokrycia importu eksportem⁸ CR_k umożliwia określenie kierunku specjalizacji danego kraju. Kraj specjalizuje się w produkcji danego produktu jeśli wskaźnik przyjmie wartość większą od 100.

$$CR_k = \frac{X_k}{M_k} \times 100\% \quad (2)$$

gdzie:

CR_k – wskaźnik pokrycia importu eksportem

X_k – eksport kraju k

M_k – import kraju k

Indeks relatywnej komparatywnej przewagi eksportu⁹ $XRCA_{ik}$ jest stosunkiem dwóch ilorazów. Pierwszy z nich stanowi stosunek eksportu określonego produktu w danym kraju do eksportu tego produktu wewnątrz UE. Drugi natomiast jest stosunkiem eksportu produktów rolno-spożywczych (z wyłączeniem danego produktu) w danym kraju do ogółu eksportu produktów rolno-spożywczych pomiędzy członkami UE. Jeśli indeks osiąga wartości powyżej 1, wtedy dany kraj posiada przewagę komparatywną w produkcji określonego produktu rolno-spożywczego.

$$XRCA_{ik} = \frac{X_{ik}}{X_{im}} \div \frac{\sum_{j \neq i} X_{jk}}{\sum_{j \neq i} X_{jm}} \quad (3)$$

gdzie:

$XRCA_{ik}$ – indeks relatywnej komparatywnej przewagi eksportu

X_{ik} – eksport produktu i w kraju k

X_{jk} – eksport produktów rolno-spożywczych w kraju k

X_{im} – eksport produktu i wewnątrz wspólnoty

X_{jm} – eksport produktów rolno-spożywczych wewnątrz Wspólnoty

Indeks relatywnej chłonności importu¹⁰ MRC_{ik} jest podobny do indeksu relatywnej przewagi komparatywnej eksportu. Natomiast jego interpretacja jest odwrotna. Wartości wskaźnika powyżej jedności świadczą o braku przewagi komparatywnej, a wartości poniżej jedności uwidaczniają przewagę komparatywną danego kraju w produkcji określonego produktu rolno-spożywczego.

⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

¹⁰ K. Pawlak, M. Kołodziejczak, W. Kołodziejczak, *Konkurencyjność sektora rolno-spożywczego nowych krajów członkowskich UE w handlu wewnątrzspółnotowym*, [w:] M. Adamowicz, A. Kowalski (red.), *Zagadnienia ekonomiki rolnej*, Organ Komitetu Ekonomiki Rolnictwa PAN, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB i Sekcji Ekonomiki Rolnictwa PTE, 1(322)2010, s. 127–130.

$$MRCA_{ik} = \frac{M_{ik}}{M_{im}} \div \frac{\sum_{j \neq i} M_{jk}}{\sum_{j \neq i} M_{jm}} \quad (4)$$

gdzie:

$MRCA_{ik}$ – indeks relatywnej chłonności importu

M_{ik} – import produktu i w kraju k

M_{jk} – import produktów rolno-spożywczych w kraju k

M_{im} – import produktu i wewnątrz Wspólnoty

M_{jm} – import produktów rolno-spożywczych wewnątrz Wspólnoty

Indeks relatywnej przewagi handlu¹¹ RTA_{ik} wykazuje przewagę konkurencyjną. Stanowi on różnicę pomiędzy indeksem relatywnej komparatywnej przewagi eksportu a indeksem relatywnej chłonności importu. Pożądana jest dodatnia wartość tego wskaźnika.

$$RTA_{ik} = XRCA_{ik} - MRCA_{ik} \quad (5)$$

gdzie:

RTA_{ik} – indeks relatywnej przewagi handlu

$XRCA_{ik}$ – indeks relatywnej komparatywnej przewagi eksportu

$MRCA_{ik}$ – indeks relatywnej chłonności importu

Wskaźnik Grubela-Lloyda¹² IIT_k umożliwia określenie charakteru prowadzonej wymiany pomiędzy danym krajem a UE. Wartość wskaźnika bliska 100 świadczy o występowaniu wymiany wewnątrzgałęziowej. Natomiast wartość wskaźnika bliska zera świadczy o wymianie międzygałęziowej.

$$IIT_k = \frac{(X_{ik} + M_{ik}) - |X_{ik} - M_{ik}|}{(X_{ik} + M_{ik})} \times 100\% \quad (6)$$

gdzie:

IIT_k – wskaźnik Grubela-Lloyda

X_{ik} – eksport produktu i w kraju k

M_{ik} – import produktu i w kraju k

Wyniki badań

Analiza konkurencyjności nowych państw członkowskich UE w handlu wewnątrzspółnotowym produktami rolno-spożywczymi opiera się na weryfikacji wskaźników opisanych równaniami 1–6 dwóch podstawowych grup produktów rolnych według nomenklatury CN (Combined Nomenclature – Scalonej Nomenklatury Handlu Zagranicznego) tj.: surowców roślinnych oraz przetworzonych produktów. Grupa surowców roślinnych obejmuje nasiona roślin oleistych, zboża,

¹¹ Tamże.

¹² Tamże.

warzywa i owoce. W skład grupy przetworzonych produktów roślinnych wchodzi: cukier i wyroby cukiernicze, przetwory z owoców i warzyw, przetwory zbożowe, oleje i tłuszcze.

Analiza wskaźników konkurencyjności surowców roślinnych

Tabela 3 przedstawia zestawienie ilościowych wskaźników konkurencyjności nasion roślin oleistych nowych krajów członkowskich UE.

Tabela 3. Ilościowe wskaźniki konkurencyjności handlu nasionami roślin oleistych w wybranych krajach UE

Wskaźniki	SI		CR		XRCA		MRCA		RTA		IIT		Ocena	
	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12
Bulgaria	5,97	6,11	420,48	719,81	6,82	7,27	1,10	1,05	5,72	6,23	38,43	24,40	+	+
Cypr	0,31	0,34	6,14	30,28	0,31	0,33	0,96	0,19	-0,65	0,14	11,57	46,48	-/+	-/+
Czechy	2,97	1,84	292,95	167,90	3,13	1,89	0,77	0,93	2,36	0,95	50,90	74,65	+	+
Estonia	1,71	1,73	290,21	360,55	1,74	1,77	0,29	0,31	1,45	1,46	51,25	43,43	+	+
Węgry	3,94	3,62	620,92	540,53	4,25	3,94	0,80	1,14	3,46	2,80	27,74	31,22	+	+
Litwa	2,10	3,13	273,16	708,11	2,16	3,35	0,54	0,37	1,62	2,99	53,60	24,75	+	-/+
Łotwa	3,60	4,16	158,92	268,44	3,86	4,62	1,12	1,08	2,74	3,54	77,25	54,28	+	+
Malta	0,09	0,27	2,36	7,27	0,08	0,27	0,32	0,27	-0,24	-0,01	4,61	13,55	-/+	-/+
Polska	0,77	0,46	94,29	76,83	0,77	0,46	0,87	0,76	-0,10	-0,31	97,06	86,90	-/+	-/+
Rumunia	11,07	4,41	286,03	197,59	14,83	4,94	1,51	1,71	13,32	3,24	51,81	67,21	+	+
Słowenia	3,14	3,12	267,90	538,78	3,32	3,34	0,57	0,45	2,75	2,90	54,36	31,31	+	+
Słowacja	3,36	4,74	342,15	359,12	3,58	5,37	0,62	1,19	2,95	4,18	45,23	43,56	+	+
Eu15	0,80	0,78	77,50	79,78	0,80	0,77	1,02	1,01	-0,22	-0,24	87,33	88,75		
Eu27	1,00	1,00	96,16	103,49	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	98,04	98,28		

Źródło: opracowanie własne.

Konkurencyjność nowych krajów członkowskich UE w handlu surowcami roślinnymi jest umiarkowana. Największą konkurencyjnością w tej podgrupie produktów rolno-spożywczych odznaczają się nasiona roślin oleistych oraz zboża. Najwyższą przewagą komparatywną w handlu nasionami roślin oleistych wykazują się: Bułgaria i Słowacja, Łotwa, Rumunia, Litwa, Węgry, Słowenia,

Estonia (dodatni, wysoki wskaźnik RTA). Konkurencyjność znajduje również odzwierciedlenie w wskaźniku SI, który jest w większości większy od jedności. Biorąc pod uwagę wskaźnik CR, wysoką specjalizację handlu nasionami roślin oleistych wykazują: Bułgaria, Litwa, Węgry, Słowenia oraz Słowenia, Rumunia, Estonia, Czechy. Analizując wskaźnik IIT można wnioskować, że występuje wymiana wewnątrzgałęziowa. Wskaźnik przyjmował wartości od 24 do 87%. Obserwuje się wysoki stopień nakładania strumieni importu eksportem zwłaszcza w Polsce, Czechach, Rumunii, co może świadczyć o komplementarności struktur produkcji. Zauważa się również zmianę wskaźników porównując 2008 i 2012 rok.

Tabela 4. Ilościowe wskaźniki konkurencyjności handlu zbożami w wybranych krajach UE

Wskaźniki	SI		CR		XRCA		MRCA		RTA		IIT		Ocena	
	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12
Lata														
Bułgaria	3,63	6,32	289,97	1151,69	4,10	8,40	1,00	0,67	3,10	7,73	51,29	15,98	+	+
Cypr	0,02	0,00	0,26	0,00	0,02	0,00	1,85	2,80	-1,82	-2,80	0,52	0,01	-	-
Czechy	1,77	2,32	334,12	438,70	1,83	2,47	0,41	0,44	1,43	2,03	46,07	37,13	+	+
Estonia	1,48	1,64	217,09	353,47	1,51	1,69	0,34	0,30	1,17	1,39	63,07	44,10	+	+
Węgry	5,23	4,53	980,29	1079,06	6,43	5,43	0,68	0,70	5,75	4,73	18,51	16,96	+	+
Litwa	2,13	2,05	423,65	526,01	2,24	2,15	0,36	0,32	1,89	1,83	38,19	31,95	+	+
Łotwa	3,68	3,66	230,44	229,57	4,18	4,18	0,80	1,11	3,37	3,07	60,52	60,68	+	+
Malta	4,29	1,63	53,55	26,08	5,03	1,68	0,74	0,45	4,28	1,23	69,75	41,37	+	+
Polska	0,24	1,00	19,48	163,36	0,23	1,00	1,37	0,77	-1,14	0,23	32,61	75,94	-	-
Rumunia	2,37	4,60	50,32	163,50	2,52	5,52	1,95	2,21	0,57	3,31	66,95	75,90	+	+
Słowenia	0,54	1,05	21,84	83,78	0,53	1,05	1,27	0,98	-0,74	0,07	35,86	91,17	-	-/+
Słowacja	1,96	1,92	112,26	223,71	2,05	2,01	1,16	0,76	0,89	1,25	94,22	61,78	+	+
Eu15	0,89	0,77	91,16	78,39	0,89	0,77	1,00	1,02	-0,10	-0,26	95,38	87,89		
Eu27	1,00	1,00	99,10	103,31	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	99,55	98,37		

Źródło: opracowanie własne.

Konkurencyjność nowych krajów członkowskich UE w handlu zbożami jest wysoka. Najwyższą przewagą komparatywną w handlu zbożami wykazują się: Bułgaria i Czechy, Słowacja, Łotwa, Rumunia, Litwa, Węgry, Estonia, Malta, Polska oraz Słowenia (dodatni, wysoki wskaźnik RTA). Konkurencyjność znajduje również odzwierciedlenie w wskaźniku SI, który jest w większości większy od jedności. Biorąc pod uwagę wskaźnik CR, wysoką specjalizację handlu zbożami wykazują: Bułgaria, Węgry, Litwa, Łotwa, Estonia, Polska, Rumunia, Słowacja. Analizując wskaźnik IIT można wnioskować, że w większości występuje wymiana

międzygałęziowa. Wymiana wewnątrzgałęziowa występuje w Słowenii, Polsce, Rumuni czy też Liwie i Słowacji. Wskaźnik przyjmował wartości od 0 do 92%. Obserwuje się wysoki stopień nakładania strumieni importu eksportem zwłaszcza w Słowenii, Czechach, Rumunii co może świadczyć o komplementarności struktur produkcji. Zauważa się również zmianę wskaźników porównując 2008 i 2012 rok.

Tabela 5. Ilościowe wskaźniki konkurencyjności handlu warzywami w wybranych krajach UE

Wskaźniki	SI		CR		XRCA		MRCA		RTA		IIT		Ocena	
	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12
Bułgaria	0,75	0,45	213,16	112,44	0,74	0,44	0,27	0,44	0,47	0,00	63,87	94,14	-/+	-/+
Cypr	7,34	5,47	310,62	180,03	11,53	7,17	0,44	0,48	11,09	6,69	48,71	71,42	+	+
Czechy	0,37	0,38	22,91	26,90	0,35	0,37	1,27	1,13	-0,92	-0,76	37,28	42,40	-	-
Estonia	0,14	0,17	12,48	17,55	0,14	0,16	0,58	0,56	-0,44	-0,40	22,19	29,86	-/+	-/+
Węgry	0,63	0,59	161,35	198,37	0,62	0,58	0,49	0,45	0,13	0,13	76,53	67,03	-/+	-/+
Litwa	0,56	0,46	25,09	15,02	0,55	0,45	1,70	2,59	-1,15	-2,14	40,12	26,12	-	-
Łotwa	0,12	0,30	8,96	27,33	0,12	0,29	0,68	0,68	-0,56	-0,40	16,45	42,93	-/+	-/+
Malta	0,63	0,51	12,89	8,77	0,61	0,50	0,44	0,39	0,17	0,11	22,83	16,12	-/+	-/+
Polska	1,25	0,84	166,72	132,83	1,27	0,83	0,81	0,73	0,46	0,10	74,99	85,90	+	-/+
Rumunia	0,52	0,34	41,29	40,54	0,51	0,33	0,49	0,57	0,02	-0,24	58,45	57,69	-/+	-/+
Słowenia	0,91	1,30	42,25	91,91	0,90	1,32	1,08	1,02	-0,18	0,30	59,40	95,79	-	+
Słowacja	0,43	0,24	32,21	25,49	0,42	0,23	0,88	0,76	-0,46	-0,53	48,72	40,62	-/+	-/+
Eu15	1,02	1,06	100,84	98,89	1,02	1,06	1,02	1,02	0,00	0,04	99,58	99,44		
Eu27	1,00	1,00	98,75	95,42	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	99,37	97,66		

Źródło: opracowanie własne.

Konkurencyjność handlu warzywami w nowych krajach członkowskich UE jest niska. Najwyższą przewagę komparatywną w handlu warzywami wykazuje Cypr. Natomiast niewielką przewagą komparatywną odznaczają się: Słowenia, Polska, Malta, Węgry. Niska konkurencyjność znajduje również odzwierciedlenie w wskaźniku SI, który jest w większości mniejszy od jedności. Biorąc pod uwagę wskaźnik CR, wysoką specjalizacją handlu warzywami charakteryzują się: Bułgaria, Węgry, Polska, Cypr. Analizując wskaźnik IIT można wnioskować, że w większości występuje wymiana międzygałęziowa. Wymiana wewnątrzgałęziowa występuje w Słowenii, Polsce, Rumuni czy też Liwie i Słowacji. Wskaźnik

przyjmował wartości od 16 do 95%. Obserwuje się wyższy stopień nakładania strumieni importu eksportem w porównaniu z poprzednimi produktami. Wysoki jest zwłaszcza w Bułgarii, Cyprze, Węgrzech, Polsce, Słowenii, co może świadczyć o komplementarności struktur produkcji. Zauważa się również zmianę wskaźników porównując 2008 i 2012 rok.

Tabela 6. Ilościowe wskaźniki konkurencyjności handlu owocami w wybranych krajach UE

Wskaźniki	SI		CR		XRCA		MRCA		RTA		IIT		Ocena	
	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12
Bułgaria	0,54	0,40	84,52	74,48	0,52	0,39	0,50	0,64	0,02	-0,25	91,61	85,37	-/+	-/+
Cypr	2,59	2,15	78,74	69,80	2,91	2,32	0,63	0,52	2,27	1,80	88,11	82,22	+	+
Czechy	0,37	0,40	21,97	27,98	0,36	0,38	1,38	1,20	-1,02	-0,82	36,02	43,72	-	-
Estonia	0,33	0,35	17,56	22,07	0,31	0,34	0,96	1,04	-0,65	-0,70	29,88	36,16	-	-
Węgry	0,37	0,35	54,50	86,44	0,36	0,33	0,90	0,66	-0,54	-0,32	70,55	92,73	-/+	-/+
Litwa	0,60	0,46	19,49	14,06	0,58	0,44	2,52	3,04	-1,93	-2,59	32,62	24,65	-	-
Łotwa	0,28	0,60	14,46	36,95	0,26	0,58	0,99	1,11	-0,72	-0,52	25,27	53,97	-/+	-
Malta	0,03	-	0,34	-	0,03	-	0,84	0,51	-0,81	-	0,68	-	-/+	bd
Polska	0,93	0,62	63,69	56,36	0,92	0,60	1,69	1,40	-0,77	-0,80	77,82	72,09	-	-
Rumunia	0,25	0,33	16,71	30,22	0,24	0,32	0,59	0,80	-0,35	-0,48	28,63	46,41	-/+	-/+
Słowenia	1,08	0,49	42,34	31,20	1,09	0,47	1,34	1,22	-0,25	-0,75	59,49	47,57	-/+	-
Słowacja	0,60	0,32	33,62	31,91	0,58	0,30	1,20	0,87	-0,62	-0,56	50,32	48,38	-	-/+
Eu15	1,04	1,08	110,60	112,22	1,04	1,08	0,97	0,98	0,08	0,11	94,97	94,24		
Eu27	1,00	1,00	100,68	101,75	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	99,66	99,13		

Źródło: opracowanie własne.

Konkurencyjność nowych krajów członkowskich UE w handlu owocami jest mała bądź nie występuje. Najwyższą przewagą komparatywną w handlu owocami wykazuje Cypr (dodatni, wysoki wskaźnik RTA). Niska konkurencyjność znajduje również odzwierciedlenie w wskaźniku SI, który jest mniejszy od jedności. Jedyne wskaźnik Cypru wykazuje wartość większą od 2. Biorąc pod uwagę wskaźnik CR żaden kraj nie wykazuje specjalizacji w handlu owocami. Analizując wskaźnik IIT można wnioskować, że w większości występuje wymiana międzygałęziowa. Wymiana wewnątrzgałęziowa występuje w Bułgarii, Cyprze, Węgrzech, Polsce. Wskaźnik przyjmował wartości od 24 do 92%. Obserwuje się wyższy

stopień nakładania strumieni importu eksportem w porównaniu z poprzednimi produktami, co może świadczyć o komplementarności struktur produkcji. Handel międzygałęziowy zauważa się w Estonii i Litwie. Zauważa się również zmianę wskaźników porównując 2008 i 2012 rok.

Analiza wskaźników konkurencyjności handlu przetworzonymi surowcami roślinnymi

Tabela 7 przedstawia ilościowe wskaźniki konkurencyjności cukru i wyrobów cukierniczych.

Tabela 7. Ilościowe wskaźniki konkurencyjności handlu cukrem i wyrobami cukierniczymi w wybranych krajach UE

Wskaźniki	SI		CR		XRCA		MRCA		RTA		IIT		Ocena	
	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12
Bułgaria	2,55	1,48	146,95	69,05	2,66	1,50	1,40	2,64	1,26	-1,14	80,99	81,69	+	-
Cypr	0,05	0,05	0,81	0,79	0,04	0,05	1,10	1,16	-1,05	-1,11	1,61	1,56	-	-
Czechy	2,05	2,05	146,76	126,84	2,10	2,11	1,10	1,33	1,01	0,78	81,05	88,17	+	+
Estonia	0,85	0,84	23,66	49,53	0,85	0,83	1,88	1,06	-1,04	-0,23	38,26	66,25	-	-
Węgry	1,56	2,06	220,90	282,82	1,59	2,12	0,92	1,18	0,67	0,94	62,32	52,24	+	+
Litwa	1,27	1,18	87,89	93,65	1,28	1,19	1,06	1,02	0,22	0,17	93,55	96,72	+	+
Łotwa	0,26	0,91	6,44	35,28	0,26	0,91	2,11	1,74	-1,85	-0,83	12,09	52,16	-	-
Malta	0,08	0,02	0,71	0,13	0,08	0,02	1,09	0,93	-1,01	-0,91	1,42	0,26	-	-
Polska	1,13	1,11	134,14	133,62	1,13	1,11	0,92	1,01	0,21	0,11	85,42	85,61	+	+
Rumunia	0,56	1,10	17,23	63,90	0,55	1,10	1,30	1,24	-0,75	-0,13	29,39	77,98	-	-
Słowenia	1,74	2,15	68,90	111,23	1,77	2,23	1,28	1,47	0,50	0,76	81,59	94,68	+	+
Słowacja	3,25	6,18	136,61	205,69	3,46	7,29	1,59	2,69	1,87	4,60	84,53	65,43	+	+
Eu15	0,95	0,87	98,03	91,39	0,94	0,87	0,98	0,94	-0,03	-0,07	99,00	95,50		
Eu27	1,00	1,00	98,97	98,79	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	99,48	99,39		

Źródło: opracowanie własne.

Konkurencyjność nowych krajów członkowskich UE w handlu przetworzonymi produktami roślinnymi jest umiarkowana. Największą konkurencyjnością w tej podgrupie produktów rolno-spożywczych odznaczają się cukier i wyroby cukiernicze.

Najwyższą przewagą komparatywną w handlu cukrem i wyrobami cukierniczymi wykazują się: Czechy, Węgry, Litwa, Polska, Słowenia, Słowacja (dodatni, wysoki wskaźnik RTA). Konkurencyjność znajduje również odzwierciedlenie w wskaźniku SI, który jest w większości większy od jedności. Biorąc pod uwagę wskaźnik CR, wysoką specjalizację handlu cukrem i wyrobami cukierniczymi wykazują: Słowacja, Słowenia, Polska, Węgry, Czechy. Analizując wskaźnik IIT można wnioskować, że występuje wymiana wewnątrzgałęziowa. Wskaźnik przyjmował wartości od 0,26 do 96%. Obserwuje się wysoki stopień nakładania strumieni importu eksportem zwłaszcza w Bułgarii, Słowenii, Litwie, Czechach co może świadczyć o komplementarności struktur produkcji. Wymiana międzygałęziowa widoczna jest na Malcie i Cyprze. Zauważa się również zmianę wskaźników porównując 2008 i 2012 rok.

Tabela 8. Ilościowe wskaźniki konkurencyjności handlu przetworami z owoców i warzyw w wybranych krajach UE

Wskaźniki	SI		CR		XRCA		MRCA		RTA		IIT		Ocena	
	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12
Bułgaria	1,02	0,62	86,16	102,80	1,02	0,61	1,01	0,73	0,01	-0,12	92,57	98,62	+	-/+
Cypr	0,56	0,50	16,42	11,60	0,54	0,49	0,69	0,74	-0,15	-0,25	28,22	20,79	-/+	-/+
Czechy	0,40	0,38	36,79	43,98	0,39	0,37	0,91	0,72	-0,53	-0,35	53,79	61,09	-/+	-/+
Estonia	0,19	0,25	14,37	20,39	0,18	0,24	0,72	0,78	-0,54	-0,54	25,13	33,88	-/+	-/+
Węgry	1,30	1,23	215,57	281,42	1,32	1,25	0,83	0,72	0,49	0,53	63,38	52,44	+	+
Litwa	0,35	0,26	39,84	43,51	0,33	0,25	0,67	0,48	-0,34	-0,23	56,98	60,64	-/+	-/+
Łotwa	0,50	0,46	37,26	58,40	0,48	0,45	0,71	0,52	-0,23	-0,08	54,29	73,74	-/+	-/+
Malta	0,11	0,00	1,22	0,00	0,11	0,00	0,92	1,02	-0,81	-1,02	2,42	0,00	-/+	-
Polska	1,34	1,20	210,21	209,22	1,36	1,21	0,74	0,71	0,63	0,50	64,47	64,68	+	+
Rumunia	0,21	0,27	11,57	30,40	0,20	0,26	0,77	0,64	-0,57	-0,38	20,73	46,62	-/+	-/+
Słowenia	0,19	0,15	10,94	12,59	0,18	0,14	0,93	0,90	-0,75	-0,76	19,72	22,36	-/+	-/+
Słowacja	0,41	0,28	35,47	38,13	0,40	0,27	0,81	0,64	-0,41	-0,37	52,37	55,20	-/+	-/+
Eu15	1,01	1,03	106,97	101,14	1,01	1,03	1,03	1,05	-0,02	-0,01	96,63	99,43		
Eu27	1,00	1,00	106,11	102,25	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	97,03	98,89		

Źródło: opracowanie własne

Największą konkurencyjnością jak również przewagą komparatywną w handlu przetworami z owoców i warzyw odznaczają się Węgry i Polska. Wskaźnik SI

nie jest zbyt wysoki. Wskaźnik SI jest w większości przypadków większy od jedności co świadczy o specjalizacji eksportowej przetworami z owoców i warzyw. Biorąc pod uwagę wskaźnik CR, wysoką specjalizację handlu przetworami owoców i warzyw wykazują: Polska, Węgry, Bułgaria. Analizując wskaźnik IIT można wnioskować, że występuje wymiana wewnątrzgałęziowa. Wskaźnik przyjmował wartości od 0 do 98%. Obserwuje się wysoki stopień nakładania strumieni importu eksportem zwłaszcza w Bułgarii, Czechach, Litwie, Polsce, co może świadczyć o komplementarności struktur produkcji. Wymiana międzygałęziowa widoczna jest na Malcie. Zauważa się również zmianę wskaźników porównując 2008 i 2012 rok.

Tabela 9. Ilościowe wskaźniki konkurencyjności handlu przetworami zbożowymi w wybranych krajach UE

Wskaźniki	SI		CR		XRCA		MRCA		RTA		IIT		Ocena	
	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12
Bułgaria	1,23	0,71	129,94	115,27	1,25	0,70	0,77	0,72	0,49	-0,03	86,98	92,91	+	-/+
Cypr	0,31	0,29	3,52	3,03	0,30	0,28	1,82	1,70	-1,53	-1,42	6,80	5,88	-	-
Czechy	0,93	1,00	62,42	69,14	0,93	1,00	1,21	1,22	-0,29	-0,21	76,86	81,76	-	-
Estonia	0,38	0,82	23,90	58,14	0,36	0,81	0,82	0,89	-0,45	-0,08	38,57	73,53	-/+	-/+
Węgry	0,39	0,35	47,23	59,26	0,37	0,33	1,10	0,95	-0,73	-0,62	64,16	74,42	-	-/+
Litwa	0,49	0,52	60,10	82,47	0,47	0,51	0,59	0,50	-0,12	0,00	75,08	90,39	-/+	-/+
Łotwa	0,72	0,69	55,01	77,78	0,70	0,68	0,66	0,58	0,04	0,10	70,98	87,50	-/+	-/+
Malta	0,84	0,47	4,11	1,81	0,83	0,46	2,07	1,99	-1,24	-1,53	7,90	3,56	-	-
Polska	1,14	0,97	166,77	147,52	1,15	0,96	0,76	0,80	0,39	0,17	74,97	80,80	+	-/+
Rumunia	0,44	0,37	21,47	29,51	0,43	0,36	0,83	0,91	-0,40	-0,55	35,35	45,58	-/+	-/+
Słowenia	0,17	0,22	8,36	13,42	0,16	0,21	1,05	1,24	-0,89	-1,04	15,42	23,67	-	-
Słowacja	0,75	0,45	48,27	40,76	0,74	0,44	1,05	0,95	-0,31	-0,52	65,11	57,92	-	-/+
Eu15	1,02	1,04	105,04	103,67	1,02	1,05	1,01	1,01	0,01	0,03	97,54	98,20		
Eu27	1,00	1,00	101,43	100,36	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	99,29	99,82		

Źródło: opracowanie własne.

W tej grupie towarowej nowe kraje członkowskie nie są konkurencyjne. Obserwuje się relatywnie niskie wskaźniki specjalizacji eksportowej w porównaniu z innymi grupami towarowymi, niskie wartości przewag komparatywnych – Litwa, Polska (dodatni, wysoki wskaźnik RTA). Analizując wskaźnik IIT można

wnioskować, że występuje wymiana wewnątrzgałęziowa. Wskaźnik przyjmował wartości od 3 do 92%. Obserwuje się wysoki stopień nakładania strumieni importu eksportem zwłaszcza w Bułgarii, Czechach, Estonii, Węgrzech, Litwie, Łotwie, Polsce, co może świadczyć o komplementarności struktur produkcji. Wymiana międzygałęziowa widoczna jest na Malcie i Cyprze. Zauważa się również zmianę wskaźników porównując 2008 i 2012 rok.

Tabela 10. Pościowe wskaźniki konkurencyjności handlu olejami i tłuszczami w wybranych krajach UE

Wskaźniki	SI		CR		XRCA		MRCA		RTA		IIT		Ocena	
	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12
Lata	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12	'08	'12
Bułgaria	0,75	1,02	58,43	117,16	0,74	1,02	1,06	1,07	-0,32	-0,05	73,76	92,10	-	-
Cypr	0,10	0,25	2,59	6,16	0,09	0,24	0,74	0,69	-0,65	-0,46	5,04	11,61	-/+	-/+
Czechy	0,80	1,38	74,72	142,28	0,79	1,41	0,85	0,82	-0,07	0,59	85,53	82,55	-/+	+
Estonia	1,46	1,09	75,86	141,95	1,50	1,10	1,01	0,49	0,48	0,61	86,27	82,66	+	+
Węgry	0,75	1,08	82,96	163,92	0,74	1,08	1,22	1,12	-0,48	-0,03	90,69	75,78	-	-
Litwa	0,51	0,35	39,82	50,92	0,49	0,34	0,95	0,56	-0,46	-0,23	56,96	67,48	-/+	-/+
Łotwa	0,41	0,51	21,07	47,38	0,40	0,49	1,01	0,73	-0,62	-0,23	34,81	64,29	-	-/+
Malta	0,25	bd	4,30	bd	0,24	bd	0,55	0,53	-0,31	bd	8,25	bd	-/+	Bd
Polska	0,62	0,58	60,35	56,63	0,61	0,57	1,16	1,32	-0,56	-0,75	75,27	72,31	-	-
Rumunia	1,25	1,26	56,05	91,20	1,26	1,28	0,90	1,03	0,36	0,25	71,84	95,40	+	+
Słowenia	0,20	0,22	17,34	24,36	0,19	0,21	0,59	0,68	-0,39	-0,47	29,56	39,18	-/+	-/+
Słowacja	0,49	1,75	28,55	87,03	0,47	1,82	1,16	1,87	-0,69	-0,05	44,42	93,07	-	-
Eu15	1,03	1,01	107,87	105,43	1,03	1,01	1,00	0,99	0,04	0,02	96,21	97,36		
Eu27	1,00	1,00	101,84	103,22	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00	99,09	98,42		

Źródło: opracowanie własne.

Największą konkurencyjnością, jak również przewagą komparatywną w handlu olejami i tłuszczami odznaczają się Czechy, Estonia, Rumunia. Wskaźnik SI nie jest zbyt wysoki. Biorąc pod uwagę wskaźnik CR, wysoką specjalizację handlu olejami i tłuszczami wykazują: Estonia, Węgry, Bułgaria, Czechy. Analizując wskaźnik IIT można wnioskować, że występuje wymiana wewnątrzgałęziowa. Wskaźnik przyjmował wartości od 11 do 95%. Obserwuje się wysoki stopień

nakładania strumieni importu eksportem zwłaszcza w Bułgarii, Czechach, Estonii, Węgrzech, Polsce, Rumuni, Słowacji, co może świadczyć o komplementarności struktur produkcji. Wymiana międzygałęziowa widoczna jest na Cyprze. Zauważa się również zmianę wskaźników porównując 2008 i 2012 rok.

Podsumowanie i wnioski

W analizowanej grupie krajów członkowskich konkurencyjność sektora rolno-spożywczego jest największa w dziale produktów roślinnych, zwłaszcza roślin oleistych i zbóż. Natomiast zauważono mniejszą konkurencyjność w grupie przetworzonych produktów roślinnych. W grupie cukru oraz wyrobów cukierniczych, nowe kraje członkowskie wykazały się najwyższą konkurencyjnością w porównaniu z innymi podgrupami.

Czechy są krajem wykazującym największe przewagi komparatywne. w dalszej kolejności można wymienić: Litwę, Polskę oraz Estonię. Efekt kreacji handlu produktami rolno-spożywczymi wystąpił w Bułgarii. Deficyt w handlu wewnątrzspółnotowym produktami rolno-spożywczymi w latach 2008–2012 zauważono w Czechach, Cyprze, Estonii, Litwie, Łotwie, Malcie, Rumunii, Słowenii oraz Słowacji.

Wydaje się konieczne rozwijanie postępu technologicznego w sektorze rolno-spożywczym w nowych krajach członkowskich UE. Wynika to z faktu, że dział przetwórstwa jest znacznie mniej konkurencyjny od pozostałych. Widoczny jest duży potencjał produkcyjny rolnictwa w tych krajach. Natomiast brak zaawansowanego postępu mechanizacji oraz biotechnologii uniemożliwia wzrost konkurencyjności w aspekcie przetwórstwa. Stanowi to również czynnik ograniczający pełne wykorzystanie potencjału.

Bibliografia

- Halamska M., *5 lat w UE: stare i nowe procesy zmian na polskiej wsi*, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, Warszawa, 28 kwiecień 2009.
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>.
 Kołodko G., *Wędrujący świat*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2008.
 Kowalczewski W., *Wiedza jako czynnik rozwoju gospodarki*, [w:] B. Poskrobko (red.) *Gospodarka oparta na wiedzy. Materiały do studiowania*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Białystok 2011.
 Kowalski A., *Polski sektor żywnościowy 5 lat po akcesji*, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB, Katedra Rozwoju Obszarów Wiejskich, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa, kwiecień 2009.
 Pawlak K., Kołodziejczak M., Kołodziejczak W., *Konkurencyjność sektora rolno-spożywczego nowych krajów członkowskich UE w handlu wewnątrzspółnotowym*, [w:] M. Adamowicz, A. Kowalski (red.), *Zagadnienia ekonomiki rolnej*, Organ Komitetu Ekonomiki Rolnictwa

- PAN, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej PIB i Sekcji Ekonomiki Rolnictwa PTE, 1(322)2010.
- Poczta W., *Potencjał i pozycja konkurencyjna polskiego rolnictwa na rynku europejskim*, Komitet Ekonomiki Rolnictwa PAN, 14–15 czerwiec, Zamość 2010.
- Seremak-Bulge J. (red.), *Analizy, tendencje, oceny. Rynek rolny*, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Państwowy Instytut Badawczy, Lipiec/Sierpień 2013, Warszawa.
- Urban R., Szczepaniak I., Mroczek R., *Polski sektor żywnościowy w pierwszych latach członkowska (Synteza)*, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2010.

Streszczenie

Celem artykułu jest określenie pozycji konkurencyjnej handlu surowcami roślinnymi i przetworzonymi produktami roślinnymi Polski na tle wybranych krajów członkowskich UE. Skupiono się przede wszystkim na nowych krajach członkowskich UE. Zastosowano metodę analizy ex post ilościowych mierników konkurencyjności. Do analizy wykorzystano dane pochodzące z EU-ROSTAT oraz ComExt.

Słowa kluczowe: handel międzynarodowy, konkurencyjność, rolnictwo

Numer klasyfikacji JEL: F1, Q17

